AFGHAN GERMAN ONLINE
http://www.afghan-german.com
http://www.afghan-german.de
افغان جرمن آنلاین
مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندۀ مضمون میباشد، عقیدۀ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

عبدالباري جهاني
۲۰۱۸/۱۰/۲۵

د بهګت کبیر فکر او عصر

بهګت کبیر د هند له هغو لویو صوفی شاعرانو څخه دی چې د هند د ادبیاتو د تقریباً ټولو څېړونکو او لیکوالانو غوروونه یې له نامه، ژوند، افکارو او اشعارو سره آشنا دي. البته د افغانستان منورین او لیکوالان د هغه له نامه، ژوند او افکارو سره چنداني بلد نه دي؛ ځکه مې د هغه د ژوند په باره کې لنډ معلومات لازم وبلل او ځیني شعرونه مې په پښتو منظوم کړل. مور ته د بهګت کبیر په قلم لیکلي اشعار او آثار پاته نه دي؛ ځکه ویل کیږي چې هغه سواد هم نه درلود او څه شعرونه چې هغه ته منسوب دي هغه ټول د ده له وفات څخه لږ یا ډېر کلونه وروسته د هغه پیروانو لیکلي او یا سینه پر سینه نقل کړي دی. طبیعی خبره ده چې په دې صورت کې به ډېر زیات ، حتی په سل ګونو، شعرونه هېر سوي او ورک سوي وي او دغه راز به ډېر شعرونه نیمګړي سوي، پیوند سوي او یا حتی په بشپړه توګه بل چا لیکلي او کبیر ته منسوب کړي وي.

د کبیر د ژوند حالات تقریباً ټول په تیاره کی دي. نه د هغه د زیږېدنی کال، او حتی لسیزه ، چاته په دقیق ډول معلومه ده، نه یې د وفات کال او ځای چاته معلوم دی او نه دا په دقیقه توګه معلومه ده چې هغه خپل ژوند چېرې تېر کړی او اصلاً چېرې زیږېدلی دی. تر ټولو په زړه پوری خبره لا دا ده چې د هغه مذهب هم چاته معلوم نه وو او تر وفات وروسته مسلمانانو غوښتل چې هغه خاورته وسپاری او هندوانو غوښتل چې هغه وسوځي.

د کبیر د ژوند په باب معلومات زیاتره له هغو افسانو څخه ترلاسه سوي دی چې د هغه مریدانو او پیروانو یا جوړي کړي یا اورېدلي دي.

د دبستان المذاهب لیکوال هه بیراکیانو ته منسوبوي او وایی چې بیراک په لغت کی طلب ته وایی او دا هغه ډله ده چې د نیائي ترک وهلي او عبادت یې هغه بیتونه دي چې د بشن او د هغه مظاهرو ته، چې رام او کرشن او دهغه امثال دي، وقف سوي دي. فاني ص ۱۵۸
بل ځای لیکی چې کبیر جولانژاد د هند له مشهور و موحدانو څخه دی او هغه یو بیراکي وو. هغه کتاب ص ۱۵۹
د کبیر دژوندانه په باره کی پر دې یوه حقیقت باندی اکثر څېړونکي موافق دي چې وایی هغه د پنځه لسمی پیړی په شاوخوا کی په بنارس کی ژوند کاوه او یو جولا وو. رضوي ص ۳۷۴

ډېر محققین د کبیر د ژوند د تاریخی پېښو په ارتباط دې نتیجې ته رسېدلي دی چې د هغه د زیږېدنی کال به ۱۴۲۵ او د وفات کال به یې ۱۵۰۵ وي. هغه کتاب ص ۲۷۴-۷۵

دا چې کبیر به کله زیږېدلی او کله وفات سوی وي، او په ژوند کی به یې نور څه ورته پیښ سوي وي، زموږ د بحث موضوع نه ده، بلکه موږ زیاتره غواړو چې د هغه د اشعارو یا سرودونو پر موضوع او دغه راز ددغو سرودونو پر اجتماعي ضرورت باندی وږغیږو

کبیر په داسی زمانه کی ژوند کړی دی چې د هند په پراخ هیواد کی د راجه ګانو او جاګیردارانو ترمنځ داخلي خونړي جنګونه روان وه او د مسلمانانو د پاچا سلطان سکندر لودي (۱۴۸۹-۱۵۱۸) قلمرو د هند تر جنوبی سیمو پوری پراخ سوی وو. د هندوانو او مسلمانانو ترمنځ په جنګونو کی داسی خونړی پیښي کېدلي چې کله کله ، او حتی زیاتره وختونه ، به یې د عام قتل او لوټ او تالان شکل واخیست. کلي او ښارونه به وسوځول سول، کښتونه او کروندې به د آسونو ترپښو لاندی سوې، په زرګونو سرونه به ورغړېدل، په زرګونو ښځې به کونډې او بې عزته سوې، او ښارونه به له یتیمانو، معیوبینو او ګدایانو څخه ډک سول. د کبیر په څېر حساسو بشر دوستو شاعرانو او مذهبی مشرانو په هغو شرایطو کی د مذهبونو او قومونو ترمنځ د نیژدې والي او یوالي تبلیغ کاوه. کله به یې دا خونړی

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

پیښنی غندلي او کله به يي يوازي اوښکي ورته تویولي. د کبیر د مرشد رامانندا په څېر جوګیانو او مذهبی مشرانو به ویل چې ټول جهان یوه خالق پیدا کړی دی او هغه د ټولو مذهبونو مرجع او د سجدو طرف دی. په دې مشرانو او شاعرانو کی د کبیر آواز تر ټولو لوړ وو، او ځکه يي هم د مسلمانانو او هم د هندوانو په زړونو کی ځای نیولی او هم يي تر اوسه پوری شعرونه د سیکهانو په مقدس کتاب ادی ګرنت صاحب کی قید دي. کبیر د خپل وخت د تر ټولو حساسو شاعرانو څخه وو او پر هغو مذهبی مشرانو يي په ډېرزړه ورتوب حملې کولې چې په ټولنه کی يې د انسانانو ترمنځ د بي اتفاقی او انسان وژني اورونه بلول او د هغوی د تبلیغاتو له امله کورونه او ښارونه د نفرت په اور کی سوځېدل .

له هغی تاریخی کیسي څخه ،چې په اکثرو تاریخی آثارو کی د کبیر د ژوند په ارتباط اشاره ورته کیږی ، ښکاری چی کبیر پخپله د سلطان سکندر سره کتلي هم دي او یا يي لږ ترلږه د هغه د دربار دعدالت مزه څکلي ده. ویل کیږی چې کبیر یو وخت د یوه داسی ناروغ علاج وکړ چې طبیبان يي له علاج څخه عاجز وه، او دې کار ځینی مذهبی مشران دې ته راوستل چې هغه د سلطان سکندر دربار ته معرفي کړي او د جادو ګر او کافر تور وربانذی ولګوي. سلطان سکندر لودي ، چې پخپله یو عالم او عادل پاچا وو، د کبیر په څېر بې آزارو مذهبی مبلغینو او پیرانو سره کار نه درلود ، ځکه يي نو له هغه سره غرض ونه کړ. البته کبیر يې، د ټولنیزی سولی د ساتلو په منظور،له بنارس څخه تبعید کړ او په دې توګه له مرګه خلاص سو. داسي ښکاری چې د ا پیښنه په کال ۱۴۹۵ کی سوې وي او ویل کیږی چی کبیر په دغه وخت کی شپیته کلن وو. د دغی پیښنی څخه پرته د ده د ژوند په ارتباط کومی تاریخی پیښنی ته اشاره نه ده سوې او که څوک د هغه د زیږېدلو او یا وفات د کلونو په اړه اټکلونه کوی نو زیاتره په دغه تاریخی کیسه استناد کوی. کبیر له دغی پیښنی څخه وروسته د بنارس پرېښودلو ته مجبور سوی او د هند په شمال کی په کلیو او بانډو ګرځېدلی او خپلو تبلیغاتو او خپل حقیقی او دایمی معشوق ته يي د شعرونو لیکلو ته دوام ورکړی دی.

کبیر نه یوازی ټول انسانان یو شان بلل، هغه نه یوازی یوه ستر خالق ته عقیده درلوده بلکه ټول کاینات ورته یو شان ښکارېدل او بالاخره يي د وحدت الوجود د فلسفې په پیروی ، چې هم يي په اسلام او هم يي په هندو مذهب کی سوونه کلونه سابقه درلوده، د کایناتو او ستر خالق تر منځ سرحدونه ماتول.

اوبه غونډي سي یخی ورنه جوړیږي
یخی بیرته اوبه کیږي چی ویلیږي
صرف اوبه دي بدلوي چی خپل شکلونه
نور په داسي حقیقت کی څه ځاییږي
رضوي ص ۳۷۶

چې د سیند او به کوبی دي را اخیستي
کوبی ټولي په اوبو کی حسابیږي
سیند پخپله له کوبیو سره درومي
د ناپایه سمندر کوګل ته لوېږي
په یوه سترګه چې ټول انسانان ګوري
لوی جهان چی ورته یو شاني ښکاریږي
دی پخپله هسی صاف لکه قطره سي
او په لا یتناهي کی ور ګډیږي

هغه کتاب ص ۳۷۵

د مذهبي جنګونو او وینو تویولو څخه یوازي کبیر شکایت نه دی کړی ، بلکه دې خبری هم له ده نه پخوا ډېره زیاته سابقه درلوده او هم يي له څخه وروسته حتی تر نن ورځی پوری د شاعرانو او پوهانو په شعرونو او افکارو کی انعکاس کړی دی. د پښتنو تر ټولو لوی شاعر او مشر خوشحال خان خټک نه یوازي صوفی شاعر نه وو، بلکه پخپله يي د جنګونو په میدان کی آسونه ځغلولي او توري چلولي دی. خو کله چی د مذهبونو ترمنځ د بي اتفاقی مسلي ته راځي نو دی هم د کبیر او دهغه د مرشدانو او پیروانو په څېر په ډېر صراحت خپله چیغه پورته کوي.

څوک په لوري د کعبي ځي په هی هی
څوک د یوري لره چلیږي په جی جی
عاشقان يي سل هزار یوه معشوقه
په هر لوري ورپسي دي په پی پی

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزي بڼي پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ

میخانه یوه هزار پکي خمونه
د مستانو یې ناري دي چی می می
که همای دی که کجیر دی که کرگس دی
د هر چا مي خپل خپل شان دی خپل قی قی
هر څوک وصل د خپل اصل پسی غواړي
چی ناري د جدایی وهي نی نی
زه خوشحال چی د وحدت په میو مست شوم
وایم دا چي کاووس کله وو کی کی

البته کبیر یوازی د مذهبونو ترمنځ د اتحاد او ټولو دپاره د یوه خدای د وجود په عادي تبلیغ اکتفا نه کوله بلکه د مذهبونو پر هغو مشرانو او پیروانو یې ډېري برالا حملي کولي چی د مذهب په جامه کی یې یا د خلکو تر منځ د نفاق اور بلاوه او یا یې له خرقي او مذهبی لباسونو څخه د خلکو د غولولو دپاره کار اخیست.

جوگي خپل کالي غوټه کړي په رنګونو
رنګ د مینی ولي نه وړي تر مغزونو
د معبد په کونج کی کښېنې خالق پرېږدي
د ډبري سي لګیا په طاعتونو
په غوږونو کی سوري جوړ کړي اوږده ږیره
ټول ملګري د اوزګړي په شکلونو
خواهشات وژني له ځانه ایجرا جوړ کړي
لېونی غوندي به ګرځي پر دښتونو
سر خریلی جامي رنګ پر کتاب پروت وي
تېز تر هر چا په خبرو بیانونو
کبیر وایی دروازو ته د مرګ ولاړي
ورته پروت یې په تړلو پښو لاسونو

د کبیر د شعرونو یو خوند په دې کی دی چی ډېر پرله پېچلی تصوفی مفاهیم یې په دونه ساده ژبه او ساده مثالونو بیان کړي دی، او د کایناتو له پیدایښت ، حرکت او هدف څخه نیولي د کایناتو تر عمق او ماهیت پوری مغلق مسایل یې په دونه ساده کلماتو افاده کړي او جوابونه ورته پیدا کړی دی، چی د هر صوفی شاعر او فیلسوف دپاره یې افاده دونه اسانه کار نه دی. د هغه دغه سادګي ده چی د خلکو په زړونو کی یې ځای نیولی او په مقابل کی یې د ریاکارو زاهدانو او بامبړانو د غشیو هدف ګرځولی دی.

کبیر د نورو تقریباً ټولو صوفیانو په څېر د حیرت مقام ته ورغلی دی ، خو داسی ښکاری چی دی ورڅخه تېر سوی دی او دا کمال هم د خپل مرشد او پیربرکت ګڼی. دی وایی چی دا اسرار هر چاته نه سي معلومېدلای او په دې اسرارو پوهېدل یوازی د هوښیارانو کار دی. البته هغه معلومات چی دی یې د خپل کشف په باره کی موږ ته راکوی پخپله دونه مرموز دي چی سړی پخپله کبیر هم د حیرت په مقام کی بللای سي.

له رباب څخه مرموز موزیک ږغېږي
بېله پښو او بې لاسونو څوک نڅېږي
بېله ګوتو یې آواز کوي تارونه
بې غوږونو یې نغمه اورېده کېږي
او دا ځکه چی که غوږ دی ټوله دئ دی
اورېدونکی هم پخپله دئ، هستېږي
ور تړلی دی دننه خوشبویي ده
او دننه هیڅ وجود نه معلومېږي
هرڅوک نه دی د دې سِر د پوهېدلو
دا یوازي هوښیاران دي چی پوهېږي

کبیر د خپل عمر تر پایه پوری چی ویل کېږی اتیا کلونو ته رسېدی خپله ډوډی د خپل کسب او کار په زور لاسته راوړه او تر مرګه یې له جولا ګری څخه، چی د عمر په پای کی، طبیعی خبره چی ډېره به سخته ورته تمامېدله، لاس وانه خیست. نه په خلوت کی کښېناست، نه یې د مریدانو او پیروانو په صدقو او خیراتونو ژوند وکړ، او نه یې

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنیزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په ځیر و لولئ

چا ته داحتیاج لاس اوږد کړ. ګواکی غوښتل یې چی د ده خپل ژوند د پیروانو دپاره یو سمبول وګرځي ، او چی څوک غواړي د ده لاره تعقیب کړي نو د ده په څېر ژوند غوره کړي.
کبیر چې پر معاصرو پیرانو او د هغوی پر عقایدو باندي انتقادونه کول نو په دي کي یې د ځان لویی او غرور مطلب نه وو بلکه هغه خپل ځان تر ټولو بنده ګانو او مخلوقاتو ټیټ باله، بل هر څوک یې تر ځان لوړ باله او نورو ته یې هم توصیه کوله چي د ځانونو په باب دغه راز فکر وکړي. ده حتی خلک تشویقول چي پر ده باندي بهتانونه وو ایي، د خلکو تر نظره یې بد ښکاره کړي او په دي توګه خپل نفس او غرور ووژني. حتی ویل کېږي چي یو ځل خو یې، د اسلام د ملامتیه صوفیانو په توګه، په بازار کي خلکو ته ځان داسي ښکاره کاوه چي ګویا شراب یې څښلي او غرق نشه دی؛ او د یوې بدکارې ښځي په غاړه کي یې لاس اچولی او ګرځېدی. رضوي ص ۳۷۹

کبیر خپله لاره د حق لاره بلله ، او دا یې د لاسونو په تېاکو ثابتوله. یوازي خپل ګورو او مرشد یې پر حق باله او نور خلک یې هم دغی لاري ته رابلله. د کبیر خدای تر مسجد او بتخاني دواړو برتر اوسېږي او کله کله خو لوی خالق ته د خپل ګورو او مرشد خطاب کوی.

که خالق دی په محراب کی یا مسجد کي کښېنستلی
نو دې پراخ جهان یارانو تعلق چا سره نیولی
او که رام په درمسال کي د بت خېته کی اوسېږي
څه خبر دی چی د باندي په جهان کی څه پېښېږي
هري او سي لمر خاته کی الله اوسي لمر لوېده کي
څه کریم او رام پیدا که پسي وګوره په زړه کي
نر اوښځي په نړی کی ټول د ده لري شکلونه
زه کبیر مرید د رام یم د الله کرم طاعتونه

مجومدار ص ۵۷۲
هغه خالق چی کبیر عقیده ورته لری هغه تر ټولو مخلوقاتو برتر او په ټولو مخلوقاتو کی دننه اوسي . هغه تر ټولو ستر خدای ، دایمی او مطلق قادر دی. هغه بلا کیفه دی، هغه ذات ته نقصان نه رسېږي، او نه یې ذات تغییر کوی. هغه نه پورته دی نه کښته. هغه دایمی دی او پر ټولو شیانو محیط دی. هغه د خپلو اولیاوو په زړونو کی د دنیا د عشق او محبت لمبې وژني او بیا نو د تل د پاره د هغوی په زړونو کی ځای نیسی. یوازی هغه څوک کامل دی چی په زړه کی یې تنها خالق ته ځای ورکړی دی. رضوي ص ۳۷۶

یوازی مذهبی اختلافات او د دغو اختلافاتو له امله جګړې او وینی تویېدل نه وه چی د کبیر حساس روح ته یې آزار ورکاوه ، بلکه د هند د ټولني طبقاتی ویش او ظالمانه تقسیم لا یو بل آفت وو چی د کبیر په څېر هوښیارو او خوله ورو مفکرینو او شاعرانو یې تحمل نه سو کولای. که د کبیر پیر او مرشد رامانندا د برهمن له طبقې څخه، چی د هند تر ټولو عالی طبقه وه، د اعتراض ږغ پورته کړ او د برهمنانو د ټولو عنعناتو او احکامو په خلاف یې کبیر، چی د هند تر ټولو ټیټی طبقي اچوت غړی وو، په خپلو مریدانو کی شامل کړ، او حتی د برهمن خطاب یې ورته وکړ.
فاني ص ۱۵۹ کبیر پخپله د اچوت له طبقې څخه د اعتراض ږغ پورته کړ. دا هغه طبقه ده چی د هند عالی طبقات، برهمن یعنی مذهبی مشران، کشاتریا یعنی عسکر او جنګیالي، ویشیا یعنی تاجران او دهقانان او حتی څلورمه طبقه شودرا یعنی مزدور او کسب ګر له هغوی سره د تماس نیولو او نیژدې کېدلو څخه منع وه، او د نجس په سترګه ورته کتل کېدل. د سیکه مذهب موسس ګورو نانک هم د هند د ظالمانه طبقاتی سستم پر ضد ږغ پورته کړ او توصیه یې کوله چی د توکم او نژاد خبری پرېږده عجز اختیار که او نجات پیدا که. کنینګهم ص ۳۳۴
بل ځای وایی خدای به له انسانانو څخه د اصل او نسب پوښتنه ونه کړي ، بلکه د هغه د اعمالو پوښتنه به کوی.
هغه کتاب ص ۳۳۴

بل ځای وایی که څوک هر څونه د عالی نسب خاوند خو په ګناه لړلی او ناپاک وي زه به په هغه کی ری ونه وهم، خو نانک د هغه چا د پښو خاوري دی چی په اصل او نسب تر ټولو پاته او په عمل کی نیک او پاک وي. هغه کتاب هغه ځای
د سیکهانو دریم ګورو امر داس په ادي ګرنت کی لیکلي دي.

ټوله وایی چی نړی کي دی پیدا څلور توکمونه
خو د ټولو دي پاشلي هغه لوی برهمن تخمونه
جهان ټول جوړ دی له خاورو که یې غرونه که دښتونه
له یوې خاوري پیدا دي ټوله لوښي ټول رنګونه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکي په څېر و لولئ

چې خالق دي پیدا نه کې بله لار د نجات نشته
نانک وایی چې قضا ته وروړل کیږي عملونه
له پنځو عنصرو جوړ دي انسانان له سر تر نوکه
یکښې ځنګه څوک پیدا کړي کښته پورته مقامونه

هغه کتاب هغه مخ
ګورو نانک ۱۵۳۸-۱۴۶۹ ، د کبیر د یوه شاګرد او پیرو په حیث، هم د کبیر په څېر په داسی عصر کی ژوند کاوه چې ښارونه او کلي د زورورو د آسونو تر پښو لاندي اود غضب اورونو وچ او لانده ګډ سوځول. ګورو نانک د دغو وحشتونو ، بې عدالتیو او نابرابریو پر ضد چیغه پورته کړه. د دې بې عدالتیو د ریښو ایستلو دپاره یې بل مذهب تاسیس کړ. د هند له شمال څخه په جنوب کی تر بنارس او وروسته تر سری لانکا پورې، په ختیځ کی له بنګال څخه په لوېدیځ کې تر عراق او حجاز پورې یې سفرونه وکړل، او د ژوند ټولی شپې ورځې یې د اجتماعی او انسانی عدالت د ټینګولو په تبلیغ تېرې کړې. مګر ګورو نانک د یوه مذهبی مشر په حیث نه پخپله توری ته لاس کړ او نه یې نور د توري اخیستلو ته تشویق کړل. بلکه بالاخره وایی چې د ا د خدای حکم او فیصلې دي او د هغه د فیصلو په مقابل کی به څوک څه ووایی. ګورو نانک په هند کی د پښتنو د سلطان ابراهیم لودي او د مغولو د پاچا بابر ترمنځ د خونړیو جنګونو د شاهد په حیث وایی.

څه بې شمېره اخوندانو په دعاو په لمونځونو
په زاریو ننواتو معجزو او تعویذونو
خپل ځانونه کړله ستړي په سجدو په خلوتونو
چې را وګرځوي مخه د فاتح د لښکرونو
سوځول چې یې کورونه بنګلې او لوی قصرونه
امیران چې یې وژله رغړول چې یې سرونه
نه مغول ړانده په سترګو نه یې پڅې سولې توري
نه دعاوو د پیرانو د دوی میندي کړلې بوري
د جنګونو میدان تود وو د مغولو، پټانانو
چلېدې په منځ کی توري د جګړې د جنګیالیانو
له یوې خوا اورېدلې سری سکروټې له توپونو
بل پلو ته به حملې وې د پوځونو د آسونو
د هغو چې ورځ پوره وې د خالق په لوی دربار کې
یا په جنګ کی وژل کیږی یا به مرې په لویه لار کې
ارتینې سولې سرتوري د هندوانو د ترکانو
بې عزته سولې ښځې د بټیو راجپوتانو
څوک بریان سول څوک ایرې سول په لمبو کی د کورونو
څه به حال وو د مېرمنو چې یې شپې وې بې مېړونو
دا کارونه د خالق دي د هغه په حکم کیږی
چاته ځنګه شکایت کړو چې یې خپل امر چلیږی
که خوښی که بدمرغی دي ټولې ستا په اراده دي
اوس به چاته کړو چیغاري ستا له زور سره مو څه دي
لوی سلطان په خپله خوښه روان کړي دي حکمونه
اې نانکه ور رسیږي هر سړي ته نصیبونه

رضوي ص ۳۸٦
البته سیکهانو د تاریخ په یوه مرحله کی د اجتماعی او سیاسی جبر او تاریخی ضرورتونو له مخی پخپله هم تورو او وسلو ته لاس واچاوه او د دې جنګونو او عملونو او عکس العملونو په ترڅ کی یې داسی ظلمونه وکړل چی د هغوی لوی ګورو د هغو ظلمونو پر ضد چیغه پورته کړې او ځان او مریدان یې د هغوی پر ضد په تبلیغ ستړي کړي وه.

د هند داجتماعی نا برابریو او په تېره بیا ظالمانه طبقاتی سستم پر ضد د مبارزې نوبت بالاخره د هند د معاصرتاریخ تر ټولو محبوب مشر مهاتماګاندهی ته ورسېد. هغه د خپلو ټولو اجتماعی او سیاسی مبارزو په سلسله کی د اچوت د طبقې مشکل ته، چې رامانندا، کبیر، ګورونانک او د هغوی په زرګونو پیروانو یې په لیری کولو ځانونه ستړي کړي

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

وه، ښه متوجه وو. ګاندهي د اچوت طبقې ته، چې نورو يې له وجود او لباس څخه کرکه کوله او د نجس په سترګه يې ورته کتل، د هری جن يا د خدای د اولاد نوم ورکړ .

د دې لويی اجتماعی ستونزي د ليری کولو دپاره ښايی دهند په تاريخ کی د هيڅ مشر مبارزو د مهاتماګاندهی په څېر ژوره اغېزه نه وی ښندلې. خو دا مشکل تر اوسه لا حل سوی نه دی، او که کبير ژوندی وای زه يقين لرم چی اوس به يې هم شعرونه ورته ليکلای، او لا به هم په ښارونو او کليو ګرځېدلای .

Majumdar,R.C Editor. The History and Culture of the Indian People. Fourth Edition 1990
Cuningham, J.D. History of the Sikhs. 1990
Rizvi, Said Athard Abbas. A History of Sufism in India 1992

فانی، محسن. د بستان المذاهب. تهران چاپ اول ۱۳۱۶ ه ش

پای

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ